

VALMIERAS KĪMIĶIS

Lasītava

Sagaidot kolektīvā līguma konferenci

PRIEKŠ KĀ MUMS ARODBIEDRĪBA?

PEDEJĀ LAIKĀ bieži nākas dzirdēt cilvēkus runājam: «Priekš kā man arodbiedrība? Man nekā no tās nevajag. Ko tā dod?» Manuprāt, šāds viedoklis rodas no tā, ka daudzi tiešām patiesi neizprot arodbiedrības darbības nozīmi.

Mēģināšu nedaudz ieskicēt dažus arodbiedrības darbības virzienus. Vispirms gan lūdzu ievērot, ka biedrība bez biedriem nepastāv un kāda būs šīs biedrības darbība, ir atkarīgs no pašu biedru attieksmes, aktivitātes un mērķu skaidrības.

Apskatīsim rūpnīcas arodbiedrības finansiālo darbību. Pamata ienākumi veidojas no biedru naudām, ko maksā katrs arodbiedrības biedrs 1 procenta apmērā no izpeļņas. Mūsu rūpnīcā (visi skaitļi arī turpmāk attiecas uz 1990. gadu) tiek savākti 95,9 tūkstoši rubļu. Vidēji katrs biedrs gadā nomaksā 31,4 rubļus.

No biedru naudas summas 35 procenti tika atskaitīti arodbiedrības republikāniskajai komitejai, t. i. 33,5 tūkstoši rubļu. 1991. gadā plānojam pārskaitīt tikai 20 procentus jeb 19 tūkstošus rubļu. Šī atskaitījuma procenta lielumu ir tiesības noteikt mums pašiem, lemjot par to konferencē.

Arodbiedrības ienākumus bez biedru naudām veido vēl:

1. Ieskaitījumi 0,15 procentu apmērā no rūpnīcas darba algas fonda — 13 t. rubļ.

2. Iepēmi no organizētiem masu pasākumiem:
a) sports (pamatā Baiļu komplekss) — 6,2 t. rubļ.;
b) kultūra — 1,1 t. rubļu.

1990. gadā mūsu rūpnīcas arodbiedrības rīcībā bija 84,5 tūkstoši rubļu, kurus izlietojam šādos veidos:

1. Kultūras darbam — 22,9 t. rubļ. No tiem:
a) bibliotēkas uzturēšanai (jaunu grāmatu iegādei, darbinieku algām) — 6,6 t. rubļ.;
b) pulciņu «Daina» «Pūrs», «Kristīns», «Nadežda» vadītāju algām un piemaksa kultūrgalam — 4 t. rubļ.;

c) paciņas bērniem Jaungadā — 3,4 t. rubļ.;

d) 4 grupu ekskursijas uz Kaļiņingradu, Usmas ezeru, Saremas salu, Rīgas vēsturiskām vietām — 2,1 t. rubļ.

2. Sporta darbam — 25,9 t. rubļ. No tiem:

a) algas treneriem sporta kompleksā Baiļi un airēšanas sekcijā (8 cilvēki) — 12 t. rubļ.;

b) sporta inventāra iegāde kalnu slēpošanai — 3,3 t. rubļ.;

c) līdzekļi sacensību organizēšanai, uzvarētāju apbalvošanai rūpnīcas sporta klāvē u. c. pēc rūpnīcas fizkultūras kolektīva padomes lēmuma tika sadalīti pa sekcijām:

— kalnu slēpošanai — 3,5 t. rubļ.;

— orientēšanās sportam — 1 t. rubļ.;

— airēšanas slalomā — 2 t. rubļ.;

— vieglatlētikai — 0,1 t. rubļ.;

— galda spēlēm — 0,1 t. rubļ.;

— volejbols, basketbols — 1,5 t. rubļ.;

— badmintons — 0,5 t. rubļ.;

— tūrisms — 0,1 t. rubļ.;

— pārējie — 0,2 t. rubļ.

Kopā 9 tūkstoši rubļu.

3. Suvenīru un ziedu iegādei — 2,1 t. rubļ.

4. Materiālā palīdzība saskaņā ar chehu komiteju lēmumiem tika izmaksāti 6,8 tūkstoši rubļu. Tai skaitā: bērnu gadījumos 1,1 t. rubļ. Materiālās palīdzības izlietojums pa ceļiem:

1. cehs — 130 rubļ.; 2. cehs — 1300 rubļ.; 4. cehs — 1550 rubļ.; 5. cehs — 300 rubļ.; 6. cehs — 180 rubļ.; 7. cehs — 200 rubļ.; 12. cehs — 200 rubļ.; 13. cehs — 80 rubļ.; 16. cehs — 80 rubļ.; 17. cehs — 180 rubļ.; 18. cehs — 190 rubļ.; 19. cehs — 80 rubļ.; administrācija — 601 rubļ.; TKD — 300 rubļ.; bērnu dārzi — 580 rubļ.

5. Aktīvāko arodbiedrību darbinieku pēmēšanai, arī saskaņā ar chehu komiteju lēmumiem, izmaksājām 4,1 t. rubļ.

6. Atbrīvoto arodbiedrības darbinieku algām (4 cilvēki) un piemaksas neatbrīvotajiem chehu komiteju priekšsēdētājiem izmaksāti 19,4 t. rubļ.

No iepriekš minētā redzams, ka tiešā ceļā 22 procenti jeb 18,5 tūkstoši rubļ. no rūpnīcas arodbiedrības rīcībā esošajiem līdzekļiem nonāk atpakaļ pašiem biedru naudas maksātājiem čehu materiālās palīdzības, paciņu, ekskursiju, suvenīru, pēmēju un citā veidā.

Otrā izdevumu lielākā daļa ir tā antava, ko katrs mēs dodam, lai sporta kompleksā «Baiļi» mūsu bērni varētu nodarboties ar kalnu slēpošanu, BMX, orientēšanās sportu, lai varētu priecāties par ansambli «Daina», lai mūsu sievas varētu izkopt savu izšušanas un aušanas prasmi pulciņā «Pūrs», lai kinoamatieri varētu veidot filmas par mūsu laimību. Tāda nu ir arodbiedrības bagātība, tās ienākumi un izdevumi.

So daļu nobeidzot, gribu strikti norādīt, ka nedrīkst arodbiedrības līdzekļus junkt ar sociālās apdrošināšanas līdzekļiem, kurus veido atskaitījumi no rūpnīcas algu fonda 18,2 procentu apmērā (ar 1991. gadu — 37 procenti) sociālās nodrošināšanas ministrijas rīcībā. Sos līdzekļus izmanto darba nespējas lapu, pensiju, sanatoriju, atpūtas namu ceļazīmju, diētiskās ēdināšanas apmaksai. Arodbiedrības uzdevums ir tikai rūpēties par diētiskās ēdināšanas, sanatoriju, atpūtas namu ceļazīmju saņemšanu un sadali, cenšoties apmierināt pieprasījumu.

(Turpinājums sekos.)

GUNTA ALTENBERGA,
arodbiēdrības rūpnīcas komitejas priekšsēdētāja

VALMIERAS STIKLA ŠKIEDRAS RŪPNĪCAS IZDEVUMS

Avīze iznāk kopš 1979. gada 25. oktobra

CETURTDIEN,
1991. gada 7. februārī

Nr. 4 (573)
Cena 1 kap.

Par valdības pasākumiem iedzīvotāju sociālajai aizsardzībai sakarā ar jaunu cenu ieviešanu maizes, piena un gaļas produktiem

Gadu desmitiem tika noteiktas zemas pārtikas produktu mazumtirdzniecības cenas, kuru samazināšanu ar ražošanas izmaksām sedza no valsts budžeta. Tādā veidā 1989.—1990. gadā cenu starpības izmaksāta līdz 1/3 no republikas budžeta.

Relatīvi zemās mazumtirdzniecības cenas, to arvien pieaugošā starpība salīdzinājumā ar faktisko tirgus cenu, kā arī lielā budžeta dotācija radīja vairākas negatīvas parādības, kuras traucēja pārtikas produktu tirgus attīstību un iedzīvotāju apgādi ar pārtiku:

— pārtikas cenu neatbilstība vērtībai veicināja pārtikas neracionālu izmantošanu;

— pastiprināja sociālo netaisnību, jo, kā rāda pētījumi, lētas pārtikas produktus pārsvarā patērēja iedzīvotāju slāņi, kam bija lieli ienākumi;

— zemās cenas un to neatbilstība tirgus pieprasījumam radīja mākslīgi paaugstinātu pieprasījumu, uzkrājumus un daļēju produktu izbarošanu lopiņiem;

— gaļas mazumtirdzniecības dažādās cenas (cenas pēc valsts centrāžiem, komisijas, kooperatīvās un tirgus cenas) radīja apstākļus visdažādākajām mahinācijām un negodīgu cilvēku iedzīvošanas tīksmēm.

Vienlaicīgi ar pārtikas mazumtirdzniecības cenu maznozīmīgām izmaiņām ilgu gadus ievērojami pieaugusi darba alga. Laikā no 1965. līdz 1989. gadam darba alga palielinājās 2,63 reizes. Augusi darba alga arī 1990. gadā. Palielinājās pārtikas produktu pārstrādes izmaksas, sadārdzinoties kurināmajam, izejvielām un transportam. Tas viss radīja lielu slodzi republikas budžetam. Tā, piemēram, 1989. gadā pārtikas mazumcenu dotēšanai no republikas budžeta tika izlietoti — 1,3 miljardi jeb 38,4% no budžeta, attiecīgi 1990. gada 11 mēnešos — 1,5 miljardi jeb 40,5% no budžeta.

Atbilstoši 1991. gada tautsaimniecības prognozei republikas tirdzniecības tīklā tiks realizēts — 163 tūkst. tonnu gaļas, 1 miljons 200 tūkst. tonnu piena, gaļas un piena produktu, 325 tūkst. tonnu maizes. Ja valdība turpinātu iepriekšējo pārtikas mazumcenu politiku, būtu nepieciešamas budžeta dotācijas 2,1 miljarda rubļa apjomā. Šādu li-

dzeļu daudzumu budžētā var iegūt, ja uzliek nepamatoti augstus nodokļus.

Sobrīd sakarā ar zemajām valsts mazumtirdzniecības cenām iedzīvotāji samaksā tikai vienu trešo daļu no pārtikas produktu ražotāju, pārstrādātāju un tirgotāju izmaksām. Pārējo patērētāja nesamaksāto daļu sedz no valsts budžeta dotāciju veidā. Piemēram, ja valsts iepirkusi tonnu piena no kopsaimniecības, valsts saimniecības vai fermeru par 58 kapeikām litrā, tad piena pārstrādes uzņēmumā sviesta ražošanas kalkulācijā tā vērtība tiek iekļauta tikai 13 kapeiku apmērā, tātad mazākā apjomā (dotācija no budžeta ir 58—13=45 kap./litrā). Tāpēc arī valsts mazumtirdzniecības cena sviestam veidojas mākslīgi pazemināta — 3,5 rubļi kilogramā.

Ja sviesta ražošanas kalkulācijā piena izmaksas tiek iekļautas pilnā apjomā, tas ir, 58 kapeikas litrā, tad sviesta ražošanas izmaksā kopā ar pārstrādātāju saimniecisko peļņu sasniedz jau 12—14 rubļus kilogramā.

Tāpēc tie, kuriem ir iespējas iegādāties gaļu un pienu nēierobežoti, saņemtu nepamatotu papildu piemaksu no valsts budžeta. Vēl lielākos apmēros tiktu finansēta to cilvēku kategorija, kuri produktus pārperk no valsts resursiem, bet

realizē par vairākkārtīgi paaugstinātām mazumtirdzniecības cenām gan republikā, gan PSRS reģionos.

Kā rāda pieredze, administratīvie pasākumi šai jomā nelīdz. To apliecina arī pasaules prakse. Izeja ir tikai viena, cenām jāatbilst produkcijas vērtībai. Tāpēc līdzekļi, ko no budžeta izlieto, lai noturētu zemas mazumcenas, ir jāizmanto algu, pensiju, stipendiju un pabalstu paaugstināšanai.

Patērīga īpatnības un tā struktūra ir atšķirīgas ģimenēs ar dažādu ienākuma lielumu.

Kā liecina valsts statistikas komitejas 1989. gadā veiktie republikas ģimeņu budžetu apsekojuma materiāli, ģimenēs, kuras vidējais kopienākums uz vienu ģimenes locekli bija 200 rubļu mēnesī un vairāk, katrs ģimenes loceklis patērēja 100 kg gaļas un gaļas produktu un 500 kg piena produktu gadā, turpretī ģimenes ar ienākumu līdz 100 rubļiem mēnesī — attiecīgi par 50 kg gaļas un 100 kg piena mazāk.

To ievērojot, paredzēts kompensēt iedzīvotājiem maizes, piena un gaļas produktu sadārdzinājumu tikai minimālā patēriņa līmenī un noteikt vienādu izmaksu līlumu katras iedzīvotāju grupas ietvaros atbilstoši tabulā uzrādītajam patēriņam.

(kg uz cilvēku)

	Strādājošie	Pensionāri	Bērni	Jaunieši, studenti
Gaļa	68	53	53	70
Piens	431	393	510	579
Maize	109	92	84	102

Paredzētā cenu pieauguma sociālo seku mīkstināšanai nepieciešamo līdzekļu aprēķins tika veikts pamatojoties uz norādīto produktu patēriņu dažādās iedzīvotāju grupās.

Iespējams, ka izraisīsies diskusijas par valdības priekšlikumu saimnieciskā aprēķina uzņēmumiem un iestādēm algas pieaugumu atrisināt no saviem līdzekļiem.

Sajā sakarā pasvītrojam, ka no budžeta līdzekļiem tiek nodrošināta sociāli visneizsargātākās ie-

dzīvotāju grupas — vispirms pensionāri. Pabalsti paredzēti bērniem un mātēm, kuras tos kopj. Sos pabalstus saņem visi bērni neatkarīgi no tā, kur strādā viņu vecāki. Budžeta līdzekļu izmaksas šiem mērķiem ir 850 milj. rubļu. Uzskatām, ka strādājošiem algas pielikums jānospeļna savā uzņēmumā. Protams, ka iedzīvotāju interesē, kā izskatīsies viņu ģimenes budžets pēc lēmumā paredzēto izmaiņu stāšanās spēkā.

(Turpinājums 2. lpp.)

